Autor Guste Santini
Petak, 08 Ožujak 2013 11:54

Prof. dr. sc. Sead Kreso svoju analizu kapitalističke privrede temelji na ekonomskoj teoriji u smislu političke ekonomije. Njegova analiza nije rezultat vjere, već analiza i testiranje novca u procesu reprodukcije poštivajući vremenski redosljed što autoru omogućuje da elegantno ukaže na razvoj financijskog sustava, s jedne strane, i, s druge strane, ukaže na nužnost događenih procesa. Za takav pristup potrebno je vrlo utemeljeno teoretsko znanje koje nije ovisno o bilo kojem pravcu ekonomske teorije i ekonomske politike. Druga knjiga, nastavno na prvu, interpretira moderno kapitalističko gospodarstvo u novim uvjetima koje identificiramo pod nazivom – globalni neoliberalizam.

Inflacija je čudesan fenomen. Koliko je monetarnih ekonomista toliko je definicaja inflacije. Kada je u pitanju inflacija tada ju je, po mome mišljenju, nemoguće definirati kao posebnost u nekom vremenu ako se za polazište ne krene od realne ekonomije. Današnja ovisnost ekonomskih promišljanja o simbol ekonomiji značajno smanjuju mogućnosti dijagnosticiranja stanja bilo kojeg društva. Koliko je inflacija značajan fenomen dovoljno se je podsjetiti na Keynesovo pozivanje na Lenjinov stav po kojem obezvređivanje novca predstavlja moćan instrument potkopavanja kapitalističkog sustava.

Zemlje, kao što su to BIH i Hrvatska, fiksirale su tečaj svojih nacionalnih valuta za referentne točke usprkos činjenici da odnosi produktivnosti rada nacionalnih gospodarstava i gospodarstava referentnih valuta pokazuju zaostajanje rasta produktivnosti u navedenim zemljama. Umjesto da se je nakon fiksiranja nacionalnih valuta pristupilo marginalnom prilagođavanju nacionalnih valuta, tečaj se je fiksirao što čini odnosne zemlje krajnje neučinkovitima.

Prva knjiga može se vremenski odrediti kao ponašanje kapitalističkog sustava do 15. kolovoza 1971. kada SAD i formalno napuštaju zlatni standard, te Prvi naftni šok. Druga knjiga predstavlja analizu nastanka novog, neoliberalistički koncept čikaških dečki, u krilu starog od osamdesetih godina nadalje.

Širinu i dubinu analize nije moguće dati u nekoliko rečenica; to ostavljam čitateljima da sami identificiraju čitajući analizu prfesora Krese. Ipak, valja refleksno na knjige istaknuti neke kriterije. Neka mi bude dozvoljeno da ukažem na nužnost inflacije u razdoblju kapitalizma do

napuštanja zlatnog standarda. U mjeri u kojoj je tzv. socijalizam mogao funkcionirati u uvjetima mekog budžetskog ograničenja, izraz Janoša Kornaia, jednako se odnosi i na tadašnji kapitalistički sustav. Naime, inflacija je, s jedne strane, bila rezultat tzv. planskog sustava, izraz Galbraitha, koji je u partnerskom odnosu s sindikatima „kreirao inflaciju“, a s druge strane sama inflacija bila je izvor akumulacije kapitala koja je rezultirala dinamiziranje koncentracije i centralizacije kapitala i tako se tadašnji kapitalistički sustav pripremao za svoju drugu globalnu fazu razvoja. Smanjenje globalnih rizika, prvenstveno inflacije, omogućio je multinacionalnim korporacijama da izvrše snažnu disperziju svojih poslovnih aktivnosti kako bi maksimalizirale svoj profit. Što više, čini mi se da nije pretjerano reći da dolazi vrijeme preispitivanja analize Sweezya i Barana kako su je oni prezentirali u Monopolnom kapitalu, valja preispitati Marxovu interpretaciju viška vrijednosti i, posljedično tome, tendenciju prada profitne stope. Ovo tim više što se potreban rad smanjuje a višak vrijednosti povećava što je vidljivo na pojavnoj razini u zakonitom rastu stopa nezaposlenosti. Sve je to moguće isčitati iz radova profesora Krese. Prilikom čitanja analize valja imati na umu da autor ne gubi iz vida manje razvijene zemlje i pogubne učinke koje globalizacija ima na njihov razvoj.

Ukratko, dragi čitatelji, kupite knjige profesora Krese i uživajte u njegovoj analizi. Na kraju, što nije nevažno, autor je jedan od učenika akademika Perišina, što garantira dinamiku, duhovitost i nova otkrića koja često ne nalazimo u literaturi ovog tipa.